

Následník trůnu František Ferdinand d'Este

Gavrilo Princip

na vojenské manévry. Granát spadl a vybuchl pod koly dalšího vozu a arcivévoda útok přežil. Avšak ještě týž den se stal souhrou nešťastných okolností obětí dalšího atentátu: po obědě se totiž rozhodl navštívit nemocnici, kde byly ošetřovány oběti dopoledního útoku studenta. K cestě do nemocnice bylo třeba projet celým městem, přičemž řidič auta nebyl o změně trasy informován. Při couvání automobilu v jedné z ulic, kam omylem zabočil, zahlédl arcivévodův vůz další atentátník Gavrilo Princip (1894–1918), který vyskočil na stupátko automobilu a zastřelil arcivévodu několika ranami z revolveru. Nešťastnou náhodou přitom usmrtil i arcivévodovu manželku hraběnku Žofii Chotkovou (1868–1914).

Atentát provedla organizace Mladá Bosna, vyznávající sice integrální jihoslovanství, avšak sdružující převážně Srby. S tím souviselo i samotné datum atentátu: šlo o den svatého Víta (srbsky Vidovdan), výročí pro Srby osudové bitvy na Kosově poli v roce 1389. Národně uvědomělí Srbové považovali konání manévru rakousko-uherské armády v Bosně za protisrbskou provokaci.

Cílem organizace „Mladá Bosna“ bylo oficiálně osvobození národů Bosny od rakouské nadvlády; ovšem členové organizace si představovali osvobození jako spojení Bosny se Srbskem, což bylo pro bosenské muslimy a Chorvaty samo o sobě nepřijatelné. I když v organizaci bylo i několik Chorvatů a Bosňáků (bosenských Muslimů), jádro tvořili bosenští Srbové a také veřejnost vnímala organizaci jako srbskou. Atentátníci získali výcvik v Srbsku, kde Mladou Bosnu podporovala tajná důstojnická organizace Černá ruka.

Zabití arcivévody a jeho ženy bylo teroristickým činem několika nezralých a zfanatizovaných mladíků, který se mezi chorvatskými a muslimskými obyvateli Bosny, ale i mezi většinou tamních Srbů setkal s jednoznačným odsouzením. Ještě mnohem horší byly ale důsledky atentátu. František Ferdinand d'Este byl člověk konzervativní, osobně popudlivý, ale rozhodně nebyl nepřítelem Slovanů (měl ostatně za manželku Češku a žil v Čechách) a už vůbec ne jižních Slovanů, s nimiž počítal jako s třetím celkem při přestavbě monarchie.¹ Kromě toho byl zásadním odpůrcem války s Ruskem, protože si uvědomoval, že na podobný konflikt není monarchie materiálně ani morálně připravena. Znamý je jeho výrok, že podobná válka by skončila buď pádem dynastie Romanovců, anebo pádem dynastie Habsburků – anebo obou. Odstraněním Františka Ferdinanda se otevřela volná cesta pro válečné jestřáby v rakousko-uherském generálním štábu vedené jeho náčelníkem Franzem Conradem von Hötzendorf. Ti viděli „konečné řešení srbské otázky“ v preventivní válce proti Srbsku, které by tak jednou provždy bylo vyřazeno jako poměrně vlivný a silný regionální činitel z balkánské politiky a přestalo by svými možnými nároky ohrožovat integritu monarchie.

Srbská vláda ve skutečnosti za atentátem nestála a s největší pravděpodobností za ním nestála ani srbská tajná služba. Srbsko se v letech 1912–1913 zúčastnilo dvou balkánských válek,² které sice vyhrálo a rozšířilo svoje

Franz Conrad von Hötzendorf

¹ Galandauer, J. – Honzík, M.: Osud trůnu habsburského. 2. vydání, Praha: Panorama, 1986, s. 282–283.

² V první balkánské válce (podzim 1912 – jaro 1913) Srbsko společně s Řeckem, Černou Horou a Bulharskem zaútočilo proti osmanské říši s cílem získat její území na Balkáně. V této válce byla osmanská